

"ותן חלקנו בתורתך"

ה' תשנ"ג - כ"ט טבת - ה'תשנ"ג - כ"ט טבת - ה'תשנ"ג

"ותן חלקנו בתורתך"
סדרת שיעורים על
מעלת התורה ומצוות לימודה

10 [ט] ותרֹא אֹתוֹ כִּי טוֹב, יבֹא טוֹב ויקַבֵּל טוֹב
מטוֹב לטוֹבִים. יבֹא טוֹב זֶה מִשֶּׁה דַּכְתִּיב
וּתְרֹא אוֹתוֹ כִּי טוֹב, ויקַבֵּל טוֹב זֶה תּוֹרָה דַּכְתִּיב (ו)
כִּי לֶקַח טוֹב נִתְּחִי לָכֵם, מִטוֹב זֶה הַקְּבִי"ה דַּכְתִּיב (ח)
טוֹב ה' לִכְלָל, לטוֹבִים אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל דַּכְתִּיב (ט)
הַטִּיבָה ה' לטוֹבִים. (מַנּוּחַת גַּג:)

סוף מנחת גג

4 ז"ו אלה של אברהם אבינו הן מידותיהם של ישראל, "עם אלהי אברהם"
א"ת ישראל וקדושת ישראל מתפרטות במידות של ישראל, ומתוך כך בכל
התורה כולה, כלליותיה, פרטיה ודקדוקיה. אלה המידות המיוחדות לישראל
ביחס לתורה. "דרך ארץ קדמה לתורה"¹. מידות קדמות למצוות.²
ככל שנזכר יותר להמשך אלינו מידותיו של אברהם אבינו, יותר נהיה
מוכנים לקבל את התורה על-ידי נכדו של אברהם אבינו, משה רבינו, ואז נזכה
לאותן המידות במדרגה יותר גדולה. יש להתרגל לכך שאצל תלמיד-החסם,
המידות הישראליות צריכות להופיע יותר בשלמות, יותר בגרלות. אצל משה
רבינו, אהבת הבריות ומסירות-הנפש למען הבריות מתגלה עוד יותר מאשר אצל
אברהם אבינו.³ ככל שאדם יותר תלמיד-החסם, יותר למדן בחריפות ובקפאות של
תורה - כך צריכה להתגלות אצלו יותר אהבת הבריות,⁴ יותר אצילות, יותר
עדינות, יותר מסירות למען כלל-ישראל, מסירות-גוף ומסירות-נפש למען הערך
הגדול הכללי-ישראלי והכלל-עולמי.

א"ת מנחת גג

6 (יא) ויגדל משה ויצא אל אחיו, יספר מצדקת משה
ואיך מנעוריו היו בו כל המעלות שבעבורם זכה

5 לכל הכבוד הזה, שהגם שגדל בבית מלך וישראל היו אז
בתכלית השפלות לא הסחיר פניו מהם ויצא אליהם מצד
שהם אחיו, הפך מטבע האנשים שבעלותם לגדולה
יתרחקו מאחיהם העניים והאכזרניים, זאת שנית שראיה
במבצרותם היינו שהביט ע"ז בעין חמלה ולבו עליו דו"ק,
זאת שלישית שראה איש מצרי מכה איש עברי
מאחיו, שהגם שגדל בין המצריים ומתערב עמם היו
כורים בעיניו, והאיש העברי המוכה הרגיש בצרתו מצד
שהוא אחיו עצמו ובשרו, ועל המכה חרה אפו מצד
שהוא מצרי נכזה ושפל בעיניו. וכזה עשה כמעיל קנאה
על הכותו את אחיו החשוב בעיניו:

8 (יג) ויצא, ואף שראה צרת אחיו ושע"כ קרוב הוא
לבוא לידי סכנה בכ"ז לא נמנע לצאת ביום השני,
וירא והגה שני אנשים עבריים נצים המצה הוא ע"י
הכאה וזה ההבדל בינו ובין ריב, ויאמר לרשע למה
4 - תכה רעך כי שני רעים שהם במצור ובמצוק יאהבו
זל"ז בטבע ויעזרו זל"ז לא שיהיה ריב ומדון ביניהם,
וכזה נודע שנטוע בנפשו אהבת משפט וצדק בין איש
ובין אחיו, שכ"ז צריך למי שמוכן להנהיג הנהגת העם,
כמ"ש צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל:

א"ת מנחת גג

9 [ק] ויך את המצרי, כל דבר שאדם נותן
נפשו עליו נקרא על שמו, בשלשה דברים
נתן נפשו עליו ונקראו על שמו כ"י נתן
נפשו על ישראל נקראו על שמו שנאמר (ט) לך
5 רד כי שחת עמך כ"י והיכן מצינו שנתן נפשו
עליהם שנאמר ויהי בימים הרבים ההם ויגדל

משה ויצא אל אחיו וירא בסבלותם, וכתוב ויפן
כה וכה וגו' ויך את המצרי הא לפי שנתן נפשו
עליהם נקראו על שמו.

א"ת מנחת גג

1 עצמות החפץ של היות טוב לכל, בלא שום הגבלה בעולם כלל, בין
בכמות הניטבים ובין באיכותו של הטוב, זהו הגרעין הפנימי של מהות נשמתה של
כנסת ישראל. זאת היא ירושתה ונחלת אבותיה. הרגש הטוב הזה, לפי גדלה היקפו
ועמקו, כן צריך שיהיה מעומד בחכמה גדולה ובגבורה כבירה, למען דעת איך
להוציא אל הפועל בכל גונו. וזהו סוד השתוקקות הגאולה שבאומה, הנותן לה כח
לחיות ולהתקיים באופן המפליא את לב כל חושב. כנסת ישראל בעומק חפצה איננה
מחולקת מהאלהות כלל, היא מלבשת את האלהות המתגלה שבעולם הכללי, וחפצה
בהיותה את החפץ האלהי של טוב ד' לכל ורחמי על כל מעשיו. זה הטוב הוא הסוד
של הגאולה, המוכרחת לבא. הטוב מוכרח לנצח את הכל, והחפץ העמוק והמוטבע של
הטוב, והשיקוף הפנימי לו בעצם תוכיות נשמת האומה, המתבלט בתפילת האומה
10 הפנימית, מסמך לה את הגאולה. "הטוב בעיניך עשיתי, זה שמך גאולה לתפילה"
(ברכות:).

א"ת מנחת גג

3 דרך ארץ קדמה לתורה

מידות אלו של ישראל הן הקדמה למתן תורה. "דרך ארץ קדמה לתורה"¹. דרך
ארץ אנשי, מידות טובות ונימוסים של "מתוקנים" שבגויים,² הם הכנות
לתורה. מתוך מידותיו של אברהם אבינו אנו ראוים ונכאים למתן תורה על-ידי
משה רבינו, נכדו של אברהם אבינו ש"קבל תורה מישראל"³. אפשרות קבלת
התורה נמשכת מקדושת הגוף הישראלי. מידות קדמות למצוות,⁴ הדרך ארץ
המוטב קודם ויסוד לתורה. כסוף מסכת יומא כתוב שקידוש השם של
5 תלמיד-החסם או הליך, חילול השם, תלוי במידות טובות.⁵ המידות הן עצם
יסוד אופי האדם. אחר-כך אמיתות של מידות מתבררת מתוך החבונות בחורה,
במידותיו של הקדוש-ברוך-הוא.⁶

א"ת מנחת גג

5 חז"ל אומרים שאברהם אבינו קיים את כל התורה כולה.⁷ אמנם התורה
ומצוותיה כאמיתותיה הממשיות, אינה מתחילה מאברהם אבינו, כדברי קודשו של
הרמב"ם בפירושו למשנה,⁸ אבל היסוד, השרש וההכנה לה, מהתחילת
מאברהם אבינו, מהסידור האלהי של "דאעשן לגוי גדול". במילים אחרות:
ההכנה הנשמית, הגועית הישראלית - שורשה מאברהם אבינו. או במילים

10 אחרות, כלשון חז"ל: מידותיהן של ישראל, במדרש מופיע הביטוי: "אפיה של
אומה וי". האופי הוא כללי, והמידות הן התפרטות. השרש הנשמתי, האופי,
המידות, החיוני שלנו הוא מיסוד אברהם אבינו, עוד לפני מתן תורה, וממנו
אפשר להגיע למתן תורה. בתור נכדים של אברהם אבינו זכינו למעמד הר סיני.
"דרך ארץ קדמה לתורה"⁹. מידות קדמות למצוות.¹⁰ תכונת הנפש היא היסוד
ל"אשר קדשנו במצוותיה". כלי הכשרה, כלי טהרת המידות - אין אפשרות
לזכות לכתר תורה. אשירנו שזכינו להיות קבועים בישיבה ולעסוק בלימוד תורה,
אבל כל שקידת התורה, קנין תורה עז המדרגה העליונה של תלמידי-החסמים,
יכולה לבוא רק על יסוד טהרת הנפש והמידות. רק מחוכה יש לקוות לזכות
בסייעתא דשמיא להתגדל בחורה ולהיות מרביצי תורה, מורי הוראה בישראל
ומזכי הרבים. רק מתוך אברהם אבינו מגיעים למשה רבינו.¹¹

א"ת מנחת גג

7 ויצא אל אחיו

מתוך כך מתחיל להופיע משה רבינו השקול כנגד כל ישראל.¹² ויגדל משה
רצא אל אחיו.¹³ מיד נפשים באחזה גועית יסודית כלל-ישראלית. הופעתו של
משה רבינו, השקול כנגד כל ישראל, עולה מתוך האחזה. וכן בהמשך "וירא איש
מצרי מכה איש עברי מאחוריו".¹⁴

5 "וירא כי אין איש". מתוך ראייה והסתכלות אלהית מיוחדת.¹⁵ ואז מתגלה
תחילת ניצחן המנהיגות.¹⁶ "מי שמך לאיש שר ושפט עלינו". מנהיגות זו
נבעת ומשכת מהאחזה. "למה תכה רעך?", "אחי ורעי". כשמופיע העם,
מתגלים בו חלקים שונים, ומתגלה המנהיג שידע להצדיק את הצדק ולהרשיע
את הרשע: "ויראמר לרשע"¹⁷

א"ת מנחת גג

וירא בסבלותם. נתן

ענינו ולנו להיות מילר עליהם:
א"ת מנחת גג

10 ב (יב) ויך את המצרי ויטמנהו בחול. רבה וחשובה, זה קודם מתן תורה אשר כל
...כי הישראל בכללן הם מעון אחד היה לעצמו, לא כן אחרי מתן תורה,
ומדוד לשכינת השי"ת, ולכן מה שהיה נאות 10 יש חק ומשפט ואסור להסתכן עבור זה. כי
קודם מתן תורה כמו שאם ראה "איש מצרי אם ירצה למסור עצמו, אבל הוא היוזק כללי
5 מכה עברי" (פסוק 6), בן דת מאמין בה' להכלל כולו, וכולן הם מרגישין בהעדרו,
אמת ומכיר מציאותו, הסתכן עצמו והכניס ואיך רשאי להזיק להכלל, וכיו"ב הרבה.⁴
עצמו לספק מיתה עבור זה, אם כי מצוה

א"ת מנחת גג

אני אהוב את הכל. איני יכול שלא לאהוב את כל הבריות. את כל העמים. ורצה אני בכל מעמקי לב בתפארת הכל, בחקנת הכל. אהבתי לישראל היא יותר נלהבה, יותר עמוקה, אבל החפץ הפנימי מתפשט הוא בעוזו אהבתי על הכל ממש. אין לי כל צורך לכופ את רגש אהבה זה, הוא נובע ישר מעומק הקודש של החכמה של הנשמה האלהית.

עכ"פ יצא - א"י - א"י

12
[קמ] ויקם משה ויושען וישק את צאנם, בא משה וישב עליהם בדין, אמר להם מנהגו של עולם אנשים דולים ונשים משקות, כאן נשים דולות ואנשים משקים, עוות הדין יש כאן חייבין בדין חייבין לשעה כו' באותה שעה אמר אוי לי שהנחתי את עמי ובאתי לדור עם אומות העולם. (אבות דר"ב פ"ב)

13
[קמב] ויקם משה ויושען, ויצילן לא נאמר אלא ויושען. רבי יוחנן בשם רבי אליעזר בנו של ריה"ג אומר דבר של גלוי עריות באו לעשות עמהן ועמד משה והושען. נאמר כאן ויושען ונאמר להלן (ט) צעקה הנערה המארשה ואין מושיע לה. (שמו"ר פ"א-לה)
[קמג] ויקם משה ויושען, בא וראה ענותנותו של משה, אע"פ שהיה בורה כאחד מן ההדיוטים ראה בנות יתרו מצטערות ולא נתגאה מלעמוד ולדלות להן והוא היה בנפשו כבן בתו של מלך. (מדרש הגדול)
[קמד] ויקם משה ויושען, שהיה לו לב אמיץ להציל עשוק מיד גוזלו אע"פ שהוא גר בורה. (מדרש החפץ כת"י)

לך חונמה - קראת - א"י

14
[ה] ומשה היה רעה, עיניו יחזו עפעפיו יבחנו בני אדם א) כו' ולמי בוחן לצדיק שנאמר ה' צדיק יבחן ובמה הוא בוחנו במרעה צאן, בדק לדוד בבאן ומצאו רועה יפה כו' אמר הקב"ה, מי שהוא יודע לרעות הצאן יבא וירעה בעמי הה"ד ב) מאחר עלות הביאו לרעות ביעקב עמו. ואף משה לא בחנו הקב"ה אלא בצאן. אמרו רבותינו כשהיה מרעה רועה צאנו של יתרו במדבר ברח ממנו גדי ורק אחריו עד שהגיע לחסות. כיון שהגיע לחסות, נודמנה לו בריכה של מים ועמד הגדי לשתות. כיון שהגיע משה אצלו אמר, אני לא הייתי יודע שרץ היית מפני צמא עיף אתה. הרכיבו על כתיפו והיה מהלך אמר הקב"ה יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם כך, חייך, אתה תרעה צאני ישראל הוי ומשה היה רועה. (שמו"ר פ"ב-ב)

לך חונמה - קראת - א"י

15
(יט) איש מצרי... במדרש (נר"ר פ' לו, ג), הלכות בשביל שעסק בצרכי צבורי, ובכ"ז אמר ר' ברכיה חביב משה מגח, נח מצאנו שגח התבודד, ולא הוכיח את בני דורו, משנקרא "איש צדיק" (נלפטיס ו, ט) נקרא "איש צדיק" לכן אמרו עליו שאף הוא היה ראוי לכלייה האדמה" (טס ט, כ), משה משנקרא "איש מצרי" נקרא "איש האלקים" (דניס ל, ב).
הענין דיש שני דרכים בעבודת השי"ת, דרך אחד מי שמיחד עצמו לעבודתו יתברך ומתבודד, ויש מי שעוסק בצרכי צבור ומבטל¹⁰ בנפשי, הואיל ומסר עצמו על ישראל בהריגת עצמו בשביל הכלל ומפקיד נפשו עבורם. א"כ צ"ל לפי המושג, שזה שמתבודד יעלה מעלה מעלה וזה ירד ממדרגתו, וכן אמרו (קסלמ נט ו, ז) "כי העושק יהולל חכם", ריב"ל שכח פי

לך חונמה - קראת - א"י

17
ועיניו היו נשואות השמימה. לשתף שם שמים בצערא דהכלל והפרט. כגוהוי ואנחות כשברון מתנים. ואנחותיו הרכות בזה היו שוכרות כל גוף השומע. (והיה רגיל להוכיח אותי על שראה שאיני משתתף בצערא דאחרינא. וכה היה דברו אלי תמיד שזוה כל האדם לא לעצמו יכרא. רק להועיל לאחריני ככל אשר ימצא בכחו לעשות).

היך צמח בנה אל היט ויניג נלפטיס
לפני כן - א"י

16
א. האהבה צריכה להיות מלאה בלב לכל.

ב. אהבת כל המעשים כולם א) היא קודמת לכל, אח"כ אהבת כל האדם, אחריה אהבת ישראל, שהיא כוללת הכל, שעתידין ישראל לתקן את כל המעשים כולם. וכל אהבות אלה הם אהבות מעשיות, לאהוב אותם לעשות להם טובה ולגרומ להם עלוי, ונעלה על כולן אהבת ד', שהיא אהבה שבפועל, אינה גודרת בעצמותה שום דבר, כ"אם מה שהלב מלא ממנה זה הוא האושר היחיד בשגב.

לפני כן - א"י